

איתביה לריש לקיש הסובר אין נזירות חלה מיד על טמא שקיבל נזירות בטומאתו:

מי שהיה טמא ונזר, אסור לגלח ולשתות יין ולטמא למתים, ואם גלח ושתה יין, ונטמא למתים, הרי זה סופג את הארבעים.

אי אמרת בשלמא חיילא הנזירות מיד וכדעת רבי יוחנן, היינו טעמא דסופג את הארבעים, כלומר: ניחא מה שלמדנו שהוא סופג את הארבעים.

אלא אי אמרת כדברי ריש לקיש שלא חיילא הנזירות מיד, אמאי סופג את הארבעים אם עבר על איסורי נזיר קודם שנטהר וקיבל עליו נזירות? (13)

ומשנינן: הכא בברייתא במאי עסקינן: א-י ביוצא מן הטומאה [שנטהר ממנה], ושוב נכנס למקום טומאה —

הרי היא חיילא עליה [חלה הנזירות עליו], ואי לא אמר שוב כשיטהר שתחול עליו הנזירות, לא חלה עליו נזירות.

איתביה רבי יוחנן לריש לקיש ממשנתנו:

מי שנזר והוא בבית הקברות, אפילו היה שם שלשים יום, אין עולין לו מן המנין, ואינו מביא קרבן טומאה.

ומדייקת הגמרא: קרבן טומאה הוא דלא מייתי [קרבן טומאה בלבד אינו מביא], הא נזירות עצמה מוחל חיילא עליה, לענין שילקה על כל איסורי נזיר; (11) ותיקשי לך שאתה סובר: אין נזירות חלה עליו עד שייטהר!?

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: אינו בתורת טומאה שלא חלה עליו נזירות כלל ואין הוא נזיר טמא כלל, (12) ולכן אינו בתורת קרבן טומאה.

כרויהא קיום נזירות אחר כך דממילא יש מהשתא קבלת נזירות, ועל כן ממילא הנזירות חלה בו מהשתא.

11. שאם לא חלה הנזירות, מה שייך למיתני אינו מביא קרבן טומאה הא לא חלה עליו נזירות כלל, רא"ש.

12. מדברי הגמרא ומלשון התוספות "שלא חלה עליו נזירות כלל", נראה כדברי ה"באר משה" [שנזכר בהערה לעיל], שלריש לקיש אינו אסור כלל באיסורי נזיר עד שייטהר.

13. א. ב"באר משה" דקדק בלשון הגמרא, למה הקשתה הגמרא רק ממה ששינוי "סופג את הארבעים", ולא מתחילת הברייתא ששינוי את

למימר, דחייל עליה נזירות מהשתא, ולקי על תגלחת יין וטומאה", וביאר ב"באר משה" כוונתם, אמאי נקט לענין טהרה שתלויה היא עד שיצא, היה לגמרא לומר לענין יין ותגלחת שזה חל כבר מעכשיו לפי רבי יוחנן; וראה מה שכתב בחידושי מרן רי"ז הלוי בהלכות נזירות כא ב מדפי הספר בד"ה והנראה.

ג. כתבו התוספות: מיתלא תליא וקאי, "ומ"מ נ"ל דאסור", והדברים סתומים, ולדעת ה"אורח מישור" הגירסא הנכונה היא: "ומשום הכי סבירא ליה דאסור" ועדיין הדברים סתומים, וראה מה שכתב ב"ארזי הלבנון", ויתכן שכוונתם למה שכתב הגרי"ז הנזכר, שאם לא שקיבל עליו נזירות לכשיטהר לא היתה כאן קבלת נזירות, כיון שהוא טמא ואינו מקבל עליו קיום נזירות, אלא ש"מועיל מה שייטהר אחר

כלומר: לעולם כל עוד שלא חזר וקיבל עליו את הנזירות אינו סופג את הארבעים, אלא שהברייתא עוסקת כשכבר נטהר מטומאתו וחזר קיבל עליו את הנזירות, ומלמדת אותנו, שאם עכשיו חזר ונכנס למקום הטומאה הרי הוא לוקה על הטומאה; וכן אם לא נכנס למקום טומאה, אלא שעבר על שאר איסורי נזיר, הרי הוא לוקה ארבעים.⁽¹⁾

איתביה לריש לקיש, הסובר שאין נזירות חלה עליו עד שיקבל:

אין בין טמא שנזר לנזיר טהור שנטמא, אלא:

שהטמא שנזר, שביעי שלו אחר שהזהר וטבל⁽²⁾ עולה לו למנין ימי הנזירות שהוא צריך למנות.

ונזיר טהור שנטמא, היות וצריך הוא להביא קרבנות ביום השמיני, אין שביעי שלו עולה לו למנין, ואינו מונה אלא מיום השמיני.⁽³⁾

כשעדיין לא התחיל נזירות טהרה, שחיובו לנהוג בנזירות לכשייטהר מטילה עליו חיוב לנהוג כבר מהיום בנזירות, אלא אי אמרת לא חיילא, והיינו, שאף לכשייטהר אינו נזיר מאליו אלא על ידי קבלה, אם כן למה יהא אסור בנזירות מהיום ואמאי סופג את הארבעים.

1. ביארו התוספות: והא קא משמע לן ההיא ברייתא, שאף על פי שלא חזר ואמר "הריני נזיר", אלא אמר "יחול עלי הנזירות [שכבר קבלתי]", שהוא נזיר ולוקה, וכמו שהביאו בשם הקונטרס לעיל.

אי נמי, החידוש הוא דמיד כשייטהר מוטל עליו לקבל נזירות מיד, ועובר בכל תאחר אם אינו נזיר מיד.

2. ואף שעדיין טעון "הערב שמש", קלישא טומאתיה ולא מעכב מלחול נזירות [טהרה] עליו, תוספות כאן, ובפשוטו יכלו התוספות להעמיד את דבריהם גם על המשנה, שמבואר בה שיום השביעי אחר הטבילה עולה לו מן המנין ואף שלא העריב שמשו.

3. לקמן דף יח נחלקו תנאים, מאימתי מתחיל הנזיר שנטמא למנות נזירות טהרה, אם מהיום

האיסור בימי טומאתו, שהרי לריש לקיש לא רק שאינו לוקה, אלא מותר הוא [וכמו שדקדק לעיל מלשון המפרש]!

ב. לכאורה לשון הגמרא בקושייתה "אי אמרת בשלמא וכו'", צריך ביאור למה לי כל זה, והרי בהדיא מבואר שנזירות חלה עליו מעכשיו ואסור ולוקה הוא בכל איסורי נזיר, [וראה במסקנת הגמרא שהקשתה הגמרא מברייתא זו לפי פירוש הגמרא במחלוקתם, ולא הוסיפה כלום על הברייתא, ראה שם].

ואולם לפי פירוש ה"מפרש" שביאר את הלשון "נזירות חלה עליו" דהיינו שהיא חלה מאליה לכשייטהר, [הובאו דבריו בהערה לעיל], ולא נכלל בדברי רבי יוחנן שאסור הוא מהיום באיסורי נזיר, יש מקום לפרש את לשון הגמרא: **אי אמרת בשלמא חיילא הנזירות מאליה לכשייטהר, היינו טעמא דסופג את הארבעים**, כלומר: שאם הנזירות חלה מאליה ממילא אסור הוא היום וגם לוקה על כל איסורי נזיר, ומשום שהוא דומה לנזיר טהור שנטמא, שאף על פי שאת עיקר הנזירות שקיבל עליו הרי אינו מקיים אלא לכשייטהר, והימים שהוא טמא אינם עולים לו במנין, בכל זאת כך אמרה תורה, שהיות וחייב הוא בנזירות, והטומאה היא שמעכבתו, הרי הוא אסור היום בכל איסורי נזיר, והוא הדין

ונתיישה הברייתא ש"שביעי עולה לו מן המנין" בלי קבלה, ומשום שאכן אין הוא צריך קבלה.

אלא כי פליגי – רבי יוחנן וריש לקיש – **למילקי** על הטומאה אם התרו בו לצאת מבית הקברות ולא יצא, או על טומאה אחרת שייטמא קודם שייטהר.

רבי יוחנן סבר: כיון דחיילא נזירות לכל שאר איסורי נזיר לקי אף על הטומאה.

וריש לקיש סבר: לא לקי על טומאה ואף שחיילא נזירותו, ומשום שבכלל מיעוט התורה מקרבן טומאה יש מיעוט אף ממלקות, ואולם איסור יש.⁽⁵⁾

ומשמע שיום שביעי עולה לו מן המנין אף קודם שחזר וקיבל עליו נזירות, **ואי סלקא דעתך לא חיילא** עליו נזירות עד שיקבל, **אמאי עולה לו יום שביעי מן המנין** קודם שקיבל עליו?!⁽⁴⁾

ומכח קושיא זו **אמר מר בר רב אשי** לפרש את מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש באופן אחר:

מיחל על הטמא נזירות כולי עלמא בין רבי יוחנן ובין ריש לקיש – **לא פליגי דחיילא** מיד לאסור עליו יין ותגלחת וללקות עליהם, ולכשיצא מבית הקברות שוב אינו צריך לקבל עליו נזירות.

לקמן בעמוד זה, שאין התנא מדבר במי שקלקל ועבר על איסור.

וב"באר משה" תמה על דבריהם, שהרי היה לו לתנא לומר: זה מותר בכל איסורי נזיר, וזה אסור, וזה לא מיקרי "קלקולא" [וכמו שכתבו התוספות לקמן בד"ה תקנתא], שהרי לריש לקיש מותר הוא ולא רק שאינו לוקה, ונשאר בצ"ע.

ג. עוד כתבו: לרבי יוחנן לא תיקשי, למה אין הברייתא מפרטת גם את החילוק לענין קרבן טומאה, שזה מביא קרבן טומאה וזה אינו מביא קרבן טומאה; ומשום שזה נכלל בדברי הברייתא, שהרי טעם החילוק ביניהם לענין תחילת המנין בשביעי, הוא משום שזה טעון קרבן בשמיני, וזה אינו טעון קרבן בשמיני, ואם כן חילוק זה בכלל דברי הברייתא הוא.

5. א. כמבואר בתוספות לקמן ד"ה בתקנתא, ודקדקו כן ממה שלא אמרה הגמרא: זה מותר לטמאות, וזה אסור לטמאות, ועל פי זה פירשו לקמן את הסוגיא.

ובמחברת שיעורים לנדרים ד א בשם הגר"ש

השביעי לאחר הזאת מי פרה וטבילה, או מיום השמיני שהוא היום בו מביא הוא את קרבנותיו, [ואף לשיטה הסוברת שאינו מתחיל למנות אלא מיום השמיני, נחלקו תנאים אם הקרבנות עצמן מעכבות], וברייתא זו כשיטה הסוברת שאינו מתחיל למנות אלא מיום השמיני, וכמבואר לקמן בגמרא.

4. א. תמהו התוספות: והרי יש לתרץ כמו שתירצה הגמרא את הקושיא הקודמת, שהברייתא עוסקת במי שקיבל עליו נזירות ביום השביעי?! [וראה ב"קין אורה" בישוב קושייתם].

ותירצו: שראיית הגמרא היא, ממה שלא ביארה הברייתא חילוק נוסף בין נזיר טהור שנטמא לטמא שנזר, שזה צריך קבלה וזה אינו צריך קבלה, אם כן משמע שאינו צריך קבלה.

ב. עוד כתבו: והוא הדין דמצי למיפרך לריש לקיש, ליתני: זה שותה יין ומיטמא דלא לקי וזה לקי; ונראה לומר דלא קשה, דמצי לשנויי "בקלקולא לא קמיירי" האי דינא, אלא דין בנטמא באונס"; והיינו כעין מה שהגמרא אומרת

ולדעת רב אשי, כך איתביה רבי יוחנן לריש לקיש ממשנתנו: (6)

לכן תנא אף ברישא רק "ואינו מביא קרבן טומאה", ולא שנה התנא גם "ואינו לוקה".

מי שנזר והוא בבית הקברות, אפילו היה שם שלשים יום, אין עולין לו מן המנין, ואינו מביא קרבן טומאה.

ועוד הוסיף רבי יוחנן (7) לומר לריש לקיש, תא שמע:

ומשמע: קרבן טומאה הוא דלא מייתי, הא מילקא לקי עליה [על הטומאה], שהרי אם לא כן, היה לתנא לשנות "אינו לוקה", ותיקשי לריש לקיש הסובר שאינו לוקה על הטומאה?!

אין בין טמא שנזר, לנזיר טהור שנטמא, אלא טמא שנזר שביעי שלו עולה לו למנין כי אינו מביא קרבן טומאה ביום השמיני, ונזיר טהור שנטמא, אין שביעי שלו עולה לו למנין, שאין נזירות טהרה חלה עליו עד שיביא קרבנותיו ביום השמיני.

ומשנינן: אכן בדין הוא דליתני גם "ואינו לוקה", אלא משום [אגב] דקתני סיפא "יצא ונכנס עולה לו מן המנין ומביא קרבן טומאה" וממילא אנו יודעים שלוקה, ואין צריך לכתוב כן בפירוש —

הא למלקות — על טומאה אם נטמא מחדש — זה וזה [טמא שנזר ונזיר טהור שנטמא] שוין, כי היות ושנה התנא את החילוקים שביניהם, הרי שאם תמצי לומר שאף לענין מלקות יש ביניהם חילוק, היה לו לשנות גם חילוק זה?!

בין טומאה לשאר האיסורים, ראה בדבריהם.

רוזובסקי זצ"ל, הובא משמו שנטה לומר שהוא איסור דרבנן, כי מהיכי תיתי לחלק בין איסור למלקות; וחידוש גדול הוא לפרש כן, וראה היטב במפרש ד"ה ת"ש, שאף הוא מחלק בין איסור למלקות, ומשמע בהדיא מדבריו שהוא איסור מדאורייתא, וכן משמע מלשון המאירי שכתב "אסור בכל דקדוקי נזירות אלא שאין לוקה עליהם".

6. כתב הרא"ש: ומה שהקשה רבי יוחנן לריש לקיש לעיל ממשנתנו "קרבן טומאה הוא דלא מייתי הא מיחל חיילא עליה", שאין לו מובן, כי הרי לא בזה נחלקו, הש"ס הוא שמקשה כן לפי מה שהיה סבור דבזה נחלקו, וכנהג רבות בתלמוד".

וכן משמע גם לשון הגמרא "מיחל כולי עלמא לא פליגי דחיילא כי פליגי לענין מלקות", שבהכרח הכוונה לפי תוספות היא, שהנזירות חלה עליו לענין איסור של טומאה, ואינה חלה עליו לענין מלקות של טומאה, וכבר הרגיש בזה הגר"ש שם.

ביאור דבריו: היה ידוע לבעלי הגמרא שרבי יוחנן הקשה ממשנתנו לריש לקיש, ולפי מה שסברה הגמרא בתחילה בביאור מחלוקתם, לפי דרך זה פירשה הגמרא גם את הקושיא, אבל רבי יוחנן עצמו באופן אחר הקשה, וכפי שהגמרא מסבירה כאן.

ב. ביאור מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש לפי המסקנא שלא נחלקו אלא על טומאה, היא שיטת התוספות, ולמפרש ולר"ן בנדרים ד א ולמאירי כאן שיטה אחרת, והיא אינה מחלקת

7. מלשון הגמרא בתירוצה "אמר ליה" מבואר, שאף את קושיא זו הקשה רבי יוחנן לריש לקיש.

עוסקת אלא להורות לנו את תקנתו של הנזיר אימתי מתחיל הוא נזירות טהרה,

אבל בקלקולא [להורות לנו כיצד יהא דין העובר על איסור טומאה במזיד] (9) לא קא מיירי [אין הברייתא עוסקת]. (10)

תא שמע:

מי שהיה טמא ונזר, אסור לגלח ולשתות יין וליטמא למתים, ואם גילח ושתה יין ונטמא למתים, הרי זה סופג את הארבעים, וכשיטת רבי יוחנן בכל דבריו.

ומסקינן: אכן תיובתא דריש לקיש הסובר שאין מלקות על טומאה בטמא שנזר. (11)

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: לא כאשר אמרת, שלמלקות על טומאה זה וזה שוין, אלא לחיוב תגלחת זה וזה שוין, שאף הטמא שנזר צריך לגלח ביום השביעי. (8)

תמהה הגמרא על ריש לקיש: אבל לענין מלקות על טומאה מאי יהיה הדין לדעת ריש לקיש?!

שזה — נזיר טהור שנטמא — לוקה, וזה טמא שנזר — אינו לוקה?!

אם כן ליתנייה, ישנה התנא אף חילוק זה.

ומשנינן: לכן לא שנה התנא אף חילוק זה, כי בתקנתא קא מיירי, כלומר: אין הברייתא

הוא למעט מלקות, ופשטה מזה שלא כריש לקיש; ודוחה הגמרא שהתנא בא למעט תגלחת שאין חילוק ביניהם שלא תאמר כרב אשי שנסתפק בזה לקמן בעמוד ב; ושוב מקשה הגמרא, סוף סוף תיקשי למה לא כתב התנא גם חילוק זה, ועל זה מתרצת הגמרא שבקלקולא לא קא מיירי.

אלא שהתוספות לא פירשו כן, ומיד בתחילת דברי הגמרא, ביארו שהדיוק הוא ממה שלא נאמר "זה לוקה וזה אינו לוקה".

11. תמהו התוספות, והרי בתחילת העמוד הביאה הגמרא ברייתא זו עצמה, להקשות על ריש לקיש לפי ההוה אמינא, שהרי מוכח מברייתא זו שאינו צריך לקבל עליו, שלא כדעת ריש לקיש לפי ההוה אמינא שצריך הוא לחזור ולקבל עליו נזירות; ותירצה הגמרא שהברייתא עוסקת לאחר הטהרה והקבלה המחודשת; ואם כן למה לפי המסקנא אין ליישב כן לריש לקיש?!

ותירצו התוספות, שחילוק יש, כיון שבהוה אמינא הרי לא היה חילוק בין איסורי הנזיר ודין

8. לקמן בעמוד ב נסתפק רב אשי אם צריך הוא תגלחת, ופשטה הגמרא שאינו צריך תגלחת, ולא הקפידה הגמרא כאן לדחות את הישוב הזה מכח הפשיטות דלקמן, כיון שבלאו הכי איתותב ריש לקיש בהמשך הסוגיא, תוספות.

9. כי אפילו ריש לקיש מודה שנזיר טמא אסור לו להיטמאות שנית, תוספות.

10. א. ואף שעיקר חילוק הברייתא הוא ביחס לנזיר שנטמא שלא כדין, אין זה קלקולא וכגון שנטמא בשוגג.

ב. מהלך דברי הגמרא לכאורה אינו מובן, כי היות והגמרא מתרצת שאין להוכיח ממה שלא כתוב "זה לוקה וזה אינו לוקה" כי בקלקולא לא קא מיירי, אם כן למה הוצרכה הגמרא לומר בתחילה "הא לתגלחת זה וזה שוין"?!

ופשטות מהלך הגמרא הוא: שמתחילה לא דקדקה הגמרא ממה שלא כתוב "זה לוקה וזה אינו לוקה", אלא שאם התנא אומר "אין בין" משמע שהוא בא למעט ענין אחר שהיה מקום לחלק ביניהם, וחשבה הגמרא בתחילה שכוונתו

א. טמא שנכנס למקדש, אם בשוגג נכנס [בין שנעלמה ממנו טומאה, ובין שנעלם ממנו המקדש] הרי הוא חייב קרבן חטאת עולה ויורד, ואם במזיד נכנס והתרו בו הרי הוא חייב מלקות, ואם לא התרו בו הרי הוא חייב כרת, וחיובים אלו הוא אפילו אם נכנס ויצא מיד ולא שהה כלום.

ב. מי שנטמא בעזרה עצמה באונס, אינו חייב קרבן עד שישתחוה ואפילו לא שהה כדי שיעור השתחויה, או שיששה כדי שיעור השתחויה, והלכה למשה מסיני היא במי שנטמא בעזרה, כמבואר במשנה בשבועות יד ב וברמב"ם הלכות ביאת מקדש פרק ג הכ"ב וכ"ג.

ג. שיעור השתחויה נחלקו בגמרא שבועות

טז ב כמה הוא, ופסק הרמב"ם שם שהשיעור הוא כדי לקרות "ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו והודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו".⁽¹²⁾

בעי רבא:

נזיר⁽¹³⁾ והוא בבית הקברות, מהו —

האם גם לענין נזיר בעי שהייה כדי השתחויה⁽¹⁴⁾ למלקות —⁽¹⁵⁾

או לא בעי שהייה כדי השתחוואה למלקות? ומפרש לה הגמרא ואזיל.⁽¹⁶⁾

ומקשינן עלה: היכי דמי, באיזה אופן נסתפק רבא?

ביאת מקדש], או שנעלם ממנו אחר כך, ואנו באים לחייב אותו קרבן על השהייה של אחר כך, לפירוש הראשונים שם.

13. הב"ח הגיה: "נזר"; [וראה בזה בהערה בעמוד ב' במסקנת הגמרא בביאור ספיקו של רבא].

14. כן מבואר בכל הראשונים כאן ובשבועות יז א.

15. רבא עצמו נסתפק אף לענין ביאת מקדש אם נאמרה ההלכה לענין מלקות כמבואר בשבועות טז ב [והובא לעיל בהערה], וספיקו של רבא כאן הוא בדרך "אם תמצוי לומר" שאף למלקות נאמרה ההלכה, האם גם לגבי נזיר נאמרה, תוספות שבועות יז א ד"ה צריך, והביאו שם בשם רבינו תם שגרס כאן רב אשי.

16. יש שני איסורים של טומאה בנזיר:

אחד להם, ולכן יש לפרש שחזר וקיבל את הנזירות, אבל למסקנא שחילוק יש בין איסורי הנזיר ואף ריש לקיש לא פטר מן המלקות אלא בטומאה, ולא בשאר איסורי נזיר, אם כן ודאי משמע, דכשם שלענין שאר איסורי נזיר שהוזכרו כברייתא, כוונת התנא היתה לומר שהוא סופג מיד את הארבעים, כך גם כן לענין טומאה.

12. נסתפק רבא בגמרא שבועות טז ב, האם נאמרה שהייה אף למלקות, כלומר: אם נטמא בעזרה והתרו בו שיצא ונשתהה קצת, אלא שלא נשתהה כדי שיעור השתחוואה, האם חייב הוא מלקות; וסוגייתנו היא כפי הצד שאף למלקות נאמר שיעור שהייה.

ה. נסתפק רב אשי שם בדף יז א, אם נאמרה הלכה רק בטומאת אונס [שנטמא בעזרה באונס ואחר כך שהה] או אף במי שנטמא בעזרה במזיד, ואנו באים לחייב אותו על השהייה של אחר כך, שהייתה במזיד ובהתראה לפירוש רש"י שם [כמו שביארו ב"משנה למלך" בהלכות

הכא נמי כשנזר בבית הקברות הרי **קא מתרי ביה** [שלא ינזור], ואם כן אף אם לא שהה כלום בית הקברות הרי הוא חייב, וכיון שאינו צריך שהייה כלל, ודאי שלא נאמר בו שיעור לשהייה?!

כלומר: עד כאן לא שמענו שיש שיעור לשהייה, אלא במקום שהחייב הוא על השהייה, [וכגון שהיתה הטומאה עצמה שנטמא בעזרה על ידי אונס, שכל חיובו הוא על השהייה], ובשהייה נאמרה הלכה שיש לה שיעור, אבל כשטימא עצמו במזיד בעזרה הרי הוא חייב מיד בלי שהה שיעור שהייה; ואם כן בנזר בבית הקברות למה

אילימא דהיה בבית הקברות **ואמרי ליה** העדים כדי להתרות בו: **"לא תינזור"** ועבר על דבריהם ונזר, ולא שהה שם כדי השתחויה, ובוזה הוא שנסתפק רבא, אם כמו שבנטמא בעזרה אין הוא חייב עד שישהה כשיעור, כך נאמר גם בנזיר זה שאינו חייב עד שישהה כדי שיעור השתחויה —

אם כן **למה לי שהייה בבית הקברות כלל!**? (17)

והרי **נזיר טהור** שנכנס לבית הקברות **מאי טעמא לא בעי שהייה**, משום **דקא מתרי ביה** [שהתרו בו] שלא יכנס!?

שיעור שהיה גם בלאו ד"לא יטמא", וכשיטתו באות א; [וראה בחידושים שנדפסו בשם הגר"ז].

17. מבואר מדברי הגמרא, שאם התרו בו "לא תנזור" ונזר, הרי הוא חייב מלקות ואפילו שלא שהה, [וראה בחידושי הגר"ז שביאר איך מועיל התראה ש"לא תנזור", אף שהאיסור אינו הנזירות אלא הטומאה].

וכתבו על זה התוספות לבאר, "(ולאו האי) [ולא הוין] כלאו שאין בו מעשה במה שמקבל נזירות, דלאו שיש בו מעשה הוא, במה שאינו יוצא משם כשנזר בניזיר".

וב"ארוזי הלבנון" הביא בשם "גבורות שמונים" [להגר"י ענגיל זצ"ל] שכתב על דברי התוספות שטעות סופר מוכחת נפלה בדברי התוספות, וכך צריך לומר: ולא הוי כלאו שאין בו מעשה במה שאינו יוצא משם כשנזר בניזיר, דלאו שיש בו מעשה הוא במה שמקבל נזירות", וביאר שם בארוכה שעצם קבלת הנזירות מיקרי מעשה, ראה שם.

א. האחד: "לא יטמא", והוא על כל טומאה של מת בין במגע בין באהל.
השני: "לא יבא", והוא איסור רק כאשר בא הנזיר כולו באוהל המת.

ונחלקו האחרונים, לדעת רבינו חיים הלוי בהלכות ביאת מקדש, לא נאמר שיעור שהייה אלא לענין "לא יבא", ולא לענין "לא יטמא", [ולפי שיטתו לא נסתפקה הגמרא אם לוקה, כי ודאי ילקה משום "לא יטמא", והספק הוא אם לוקה שתיים]; ולדעת החזון איש בגליונותיו שם, השיעור נאמר גם לענין "לא יטמא", ואפילו לענין מגע.

ב. עוד נחלקו האחרונים, אם במאהיל על הקבר יש לאו ד"לא יבא", דעת ה"מנחת חינוך" [מצוה שעו, אות ב בנדמ"ח] שבכל עניני טומאת אוהל, יש לאו ד"לא יבא", ולדעת ה"חזון איש" [נזיר סוף סימן קמב, ראה שם] רק אם נכנס לתוך אהל המת, שהאהיל האהל על המת ועליו, ולא הנכנס לבית הקברות שמאהיל על הקבר.

וכיון שמבואר כאן שבבית הקברות יש שיעור שהיה, מוכרח לפי שיטת ה"חזון איש", שיש

יצטרך שיעור שהייה, הרי על עצם קבלת הנזירות אנו מחייבים אותו, כי מה לי אם הנזיר נטמא ומה לי אם הטמא נזר, בין כך

ובין כך הרי הוא "נזיר טמא", וכל שאין אנו מחייבים על השהייה לא נאמרה הלכה כלל. (18)

וכוונתו כמה שכתב שהוא טעות סופר מוכחת, היא, שהרי תחילת דברי התוספות הם: "הכא נמי מתרין ביה שלא ידור בו בנזיר והוא עובר, לקי, כמו היכא דהוי טהור ומתרין ביה שלא יטמא, ולא האו כלאו שאין בו מעשה כמה שמקבל נזירות וכו', ואם כן האיך אפשר שיסיימו דבריהם שהחיוב אינו על קבלת הנזירות אלא על מה שאינו יוצא משם.

ואולם ה"משנה למלך" [ביאת מקדש ג כא ד"ה גרסינן] הביאו בקהלות יעקב סימן ה' בנדמ"ח — לא הבין כן בתוספות, וראה מה שכתב בזה בעל "קהלות יעקב" עצמו, וכן ב"קרן אורה" ד"ה אילימא לא הבין כן, וראה שם כוונת דברי התוספות.

18. א. נתבאר על פי "קהלות יעקב" סימן ה' בנדמ"ח בתחילת הסימן; ומדחיית הגמרא למדור התוספות והראשונים בשבועות יז א, שהמטמא את עצמו בעזרה במזיד ודאי שאינו צריך שהייה לחייבו מלקות; [וראה היטב רש"י שבועות יז א ד"ה טימא שלכאורה נראה כחולק, אבל ה"משנה למלך" — ביאת מקדש ג כא — ביאר דבריו שאינו חולק; וראה היטב ברמב"ם ביאת מקדש ג כא וכב, דמשמע, שאם טמא עצמו בעזרה במזיד, אינו חייב כרת עד שישהה שיעור השתחויה, וזה בפשוטו שלא כדברי הראשונים וה"קהלות יעקב"].

ב. לתוספת ביאור: יש לבאר הסלקא דעתין ודחיית הגמרא בשני אופנים:

האחד: מתחילה סלקא דעתין שאף המטמא את עצמו במזיד ובהתראה בתוך העזרה אינו חייב עד שישהה שיעור השתחויה, ולכן אף כשאנו מחייבים אותו על נזירותו סברה הגמרא

שאינו חייב עד שישהה בטומאתו כשיעור, [וכך אכן משמע שמתחילה ידעה הגמרא שהחיוב הוא על הנזירות, מדקאמר: "אילימא דאמרי ליה אל תנזור".]

והדחייה היא, שלא נאמרה ההלכה אלא כשאי אפשר לחייבו אלא על השהייה וכגון שנטמא באונס, אבל אם אפשר לחייבו על מה שנזר ונעשה נזיר טמא, בזה לא נאמרה הלכה כלל [ולשון הגמרא בתירוצה לא משמע כן].

השני: מתחילה סלקא דעתין שאי אפשר לחייבו על עצם הנזירות, שלא אסרה תורה אלא על הנזיר שלא יטמא, ולא על הטמא שלא יזור, ואף שעל ידי זה נעשה "נזיר טמא", ונמצא שעל השהייה אנו מחייבים אותו, ולכן צריך שיעור שהייה [ומיהו לשון הגמרא בהוה אמינא "אילימא דאמרי ליה אל תנזור" לא משמע כן]; ודחיית הגמרא היא, שאפשר לחייבו על עצם הנזירות, ושוב ממילא פשיטא שאין צריך שהייה כדי השתחויה, [ולפירוש זה נוטה יותר לשון הגמרא בדחייתה].

ג. הקשה ה"משנה למלך" [נזירות ו ח ד"ה גרסינן]: למה לא פירשה הגמרא את ספיקו של רבא, כגון שנדר בנזיר ולא התרו בו, ואחר כך התרו בו שיצא?! וראה מה שכתב שם; וראה מה שכתב המאירי [בדחיית הגמרא ובתירוצה], דברים מחודשים בענין שגגה בנזירות שבבית הקברות.

ד. כתב הרא"ש [בעמוד ב'] אחר תירוץ הגמרא:

"ולא בעי למימר כגון שנכנס לבית הקברות בשוגג [כלומר: נזיר שנזר חוץ לבית הקברות ונכנס אליו בשוגג], והתרו בו לצאת", [וראה בר"י מיגש בשבועות, שאכן מפרש כן את הספק